

Rosemary Sutcliff

ACVILA

LEGIUNII A IX-A

Traducere din limba engleză
Alexandru Macovei

Cuprins

Cuvânt înainte	5
I. Fortul de frontieră.....	7
II. Pene în vânt.....	22
III. La atac!.....	38
IV. Când ultimul trandafir se scutură.....	55
V. Saturnaliile.....	66
VI. Esca	85
VII. Două lumi se întâlnesc	101
VIII. Vraciul cu pumnal	114
IX. Tribunalul Placidus	130
X. Ordin de plecare	143
XI. Peste graniță	163
XII. Fluierături la răsărit.....	174
XIII. Legiunea pierdută	190
XIV. Sărbătoarea tinerelor sulite.....	210
XV. Expediție în întuneric.....	227
XVI. Fibula	248
XVII. Vânătoarea dezlănțuită	267
XVIII. Apele râului Lethe.....	281
XIX. Darul lui Tradui	298
XX. Cuvânt de rămas-bun.....	312
XXI. Pasărea din lemn de măslin	330

I Fortul de frontieră

De la Via Fossa spre vest, către Isca Dumnoniorum, drumul nu era altceva decât o potecă folosită de triburile britane, lărgită și acoperită cu un strat subțire de pietriș, întărită în punctele mai șubrede cu bușteni, dar altfel neschimbată din vechime, șerpuiind printre dealuri, afundându-se din ce în ce mai adânc în sălbăticie.

Era un drum aglomerat, străbătut de mulți călători: negustori ai căror ponei purtau desagi încărcate cu arme de bronz și cu chihlimbar neprelucrat; țărani care-și mânau vitele răpciugoase și porcii slăbănogi de la un sat la altul; uneori, câte-o ceată de bărbați roșcovani, oameni ai triburilor din Apus; barzi rătăcitori și ocultiști de ocazie sau câte-un vânător cu pas ușor, însoțit de dulăi uriași, dresați să încolțească lupii; iar din timp în timp, câte-o căruță ce

bătea drumul în lung și-n lat pentru a aproviziona postul roman de frontieră. Drumul îi purta pe toți, cum purta și legiunile strânse sub acvila imperială, căreia toată lumea trebuia să-i facă loc.

În ziua aceea, pe drum se afla o cohortă¹ de auxiliari² cu platoșe de piele, ce mășșăluiau cu același pas măsurat, specific legionarilor, care îi ajutase să parcurgă câte patruzeci de kilometri pe zi, coborând de la Isca Silurium pentru a înlocui vechea garnizoană de la Isca Dumnoniorum. Înaintau urmând șoseaua care ba se transforma într-o cărăruie suspendată între mlaștinile jilave și cerul pustiu, ba năvălea într-un codru des, mișunând de porci mistreți, ba se înălța brusc pe platourile sterpe, unde nu creșteau decât arbuști de grozămă și măracini. Înaintau fără popasuri și fără schimbări de ritm, mășșăluind după centurie³ de-a lungul secolelor, cu soarele scânteind pe stindardul din fruntea coloanei și un nor de praf învolburându-se deasupra animalelor de povară de la urmă.

În fruntea coloanei se afla centurionul cu rang de *pilus prior*⁴, comandantul cohorței, al cărui chip strălucind de mândrie arăta fără putință de tăgadă că aceasta era prima lui funcție de comandă. Era convins, și încă de mai de mult, că nimeni nu s-ar fi codit să se mândrească cu soldații lui; șase sute de uriași blonzi, recrutați din rândul triburilor

¹ Cohortă – unitate din infanteria romană; zece cohorte formau o legiune. Avea 500 sau 1 000 de oameni. (n.red.)

² Auxiliari – soldați din armata romană care nu aveau cetățenia romană, provenind din rândul populațiilor supuse Romei (n.red.)

³ Centurie – unitate a armatei romane compusă din 100 de soldați; era condusă de un centurion (n.red.)

⁴ *Pilus prior* – comandantul primei centurii a fiecărei cohorțe, cu excepția primeia. (n.tr.)

din Gallia Superior, cu același instinct natural de luptă ca al pisicilor de munte, căliți prin exerciții și antrenamente în ceea ce el ar fi putut jura că este cea mai bună cohortă auxiliară ce slujise vreodată în Legiunea a II-a. Cum cohorta fusese atașată de curând legiunii, mulți dintre oameni nu-și demonstraseră încă măiestria în focul luptei, iar pe stindardul lor nu se aflau nici onoruri, nici cununa de lauri aurită, nici coroana acordată unităților victorioase. Toate trebuiau să fie câștigate – poate chiar sub comanda lui.

Între comandant și oamenii lui nici că putea exista un contrast mai pronunțat: roman până în măduva oaselor sale arogante, la fel de vânos și de oacheș pe cât erau ei de blonzi și de ciolănoși. Chipul măsliniu ce se ivea de sub curbura coifului său cu creastă n-avea nici măcar o singură trăsătură delicată; ar fi părut un chip dur, de n-ar fi fost împânzit de riduri lăsate de zâmbete și de o mică cicatrice bombată între cele două sprâncene negre și egale, semnul celor inițiați în misterele lui Mithra, la nivelul Corbului.

Până în urmă cu un an, centurionul Marcus Flavius Aquila nu prea avusese de-a face cu legiunea. În vreme ce tatăl său își făcea serviciul militar în Iudeea, în Egipt și aici, în Britannia, el își petrecuse primii zece ani de viață în liniște, alături de mama sa, la ferma familiei de lângă Clusium. Aveau de gând să vină după tatăl lui în Britannia, dar până să facă asta, triburile din nord se ridicaseră la luptă, iar Legiunea a IX-a Hispana, din care făcea parte și tatăl său, pornise într-acolo să-i oprească și nu se mai întorsese.

Mama lui murise la scurt timp după aceea, lăsându-l la Roma, în grija unei mătuși cam într-o doagă și a funcționarului dolofan și îngâmfat care-i era soț. Marcus

Re-nu-l putea suferi pe funcționar, iar sentimentul era reciproc. Aveau păreri diferite asupra tuturor lucrurilor. Marcus se trăgea dintr-o familie de soldați – una dintre acele familii de cavaleri care, atunci când restul celor de-o seamă cu ei renunțaseră la armată în favoarea comerțului sau a finanțelor, își păstrase vechiul stil de viață, rămânând săracă, dar, tocmai de aceea, cu capul sus. Soțul mătușii sale se trăgea dintr-o familie de funcționari, iar codul lui de conduită era cu totul altul decât cel al lui Marcus. Nici unul dintre ei n-avea nici o fărâmbă de înțelegere pentru ideile celuilalt, amândoi fiind cum nu se poate mai mulțumiți când Marcus a împlinit optsprezece ani și a putut începe demersurile necesare pentru a primi un post de centurion.

Înaintând cu ochii mijiiți din pricina soarelui, Marcus schiță un zâmbet strâmb, amintindu-și de reacția de satisfacție de-a dreptul jalnică a grăsanului de funcționar. (*Trop, trop, trop*, răspunseră pașii cohorței în urma lui.)

Ceruse să fie trimis în Britannia, deși asta însemna să înceapă într-o cohortă auxiliară, nu în una din prima linie, în parte întrucât cel mai vârstnic dintre frații tatălui său se stabilise acolo când își terminase cariera militară, dar mai ales din pricina tatălui său. Dacă vreodată aveau să se afle vești despre legiunea pierdută, Britannia era primul loc în care ele aveau să fie cunoscute; în plus, poate că aici ar fi reușit să descopere ceva chiar și pe cont propriu.

Pe când mergea în lumina catifelată a înserării pe drumul ce cobora către Isca Dumnoniorum, se trezi gândindu-se la tatăl său. Păstra amintirea foarte vie a unui bărbat brunet și suplu, cu riduri de expresie în colțul ochilor, care apărea pe-acasă din timp în timp și-l

învățase să pescuiască, să joace câteva jocuri și să tragă cu praștia. Ultima dintre plecările lui îi rămăsese cel mai bine întipărită în memorie. Tatăl lui tocmai fusese numit la comanda primei cohorțe a legiunii Hispana, purtător al acvilei și al doilea om în ierarhia legiunii, așa că se purtase ca un băiețandru, nebun de fericire. Mama lui însă se arătase un pic îngrijorată, ca și cum ar fi știut...

– De-ar fi fost orice altă legiune! zisese ea. Chiar tu mi-ai spus că Hispana are o reputație proastă.

Dar tatăl ripostase:

– Nici dac-aș putea nu m-aș duce într-o altă legiune. Prima mea comandă a fost în Hispana, iar cea dintâi legiune în care-am fost are tot dreptul să ocupe un loc de frunte în inima mea, oricare i-ar fi renumele; iar acum, că mă întorc acolo comandant al primei cohorțe, o să vedem dacă nu putem face ceva să-i îmbunătățim reputația.

Și se întorsese râzând către băiețelul său:

– Imediat vine și rândul tău. O fi trecând ea printr-o perioadă nefastă, dar noi doi, tu și cu mine, o să facem o legiune adevărată din Hispana!

Gândindu-se la acele clipe, după trecerea atâtor ani, Marcus își aminti că tatăl său avea ochii scăpărători, ca ai unui om gata de acțiune; marele smarald imperfect al inelului cu sigiliu, pe care-l purta întotdeauna pe deget, captase ceva din incandescența lor, dând naștere într-o clipă unei flăcărui de un verde pur. Ciudat cum ne amintim lucruri de genul ăsta: lucruri mărunte, care însă contează. (*Trop, trop, trop*, răsunau pașii cohorței în urma lui.)

„Ar fi minunat, își zise, dacă unchiul Aquila ar semăna cu tatăl lui.“ Încă nu-și cunoscuse unchiul; sosise în

Res: Britannia în zilele umede și cernite ale toamnei târzii, imediat după ce-și terminase instrucția, și fusese trimis direct la Isca; dar avea o invitație mai degrabă vagă de a-și petrece permisia, când și dacă ar fi primit vreuna, alături de el, la Calleva. Ar fi fost foarte plăcut dacă unchiul Aquila ar fi semănat cu tatăl lui.

Firește că era puțin probabil ca el și unchiul să aibă prea multe de-a face unul cu celălalt. Peste câțiva ani, probabil că avea să slujească într-o cu totul altă parte a imperiului, de vreme ce un centurion rareori avansa până în vârful ierarhiei în cadrul aceleiași legiuni.

Până în vârful... de la gradul său de-acum, până la cel al tatăl său, de comandant; și apoi? Pentru majoritatea celor care ajungeau până acolo nu urma nimic, dar pentru puținii aleși care mergeau mai departe – cum intenționa și Marcus – drumul se bifurca. Puteai deveni comandant de castru¹, ca unchiul Aquila, sau puteai merge și mai departe, intrând în garda pretoriană², de unde puteai cere comanda unei legiuni. Comandanții de legiuni aveau aproape întotdeauna rang de senator, fiind complet lipsiți de experiență militară, în afara anului petrecut în tinerețe ca tribuni³ militari; însă, printr-o îndelungată tradiție, cele două legiuni egiptene făceau excepție de la această regulă. Erau conduse de militari de carieră; iar comanda uneia dintre ele fusese dintotdeauna țelul cel mai râvnit al lui Marcus.

Într-o bună zi însă, când va fi sfârșit cu milităria, când își va fi făcut un nume și va fi devenit prefect al legiunii

¹ Castru – tabără romană întărită (n.red.)

² Garda pretoriană – unitate militară care constituie garda personală a pretorului, apoi a împăraților romani (n.red.)

³ Tribun – magistrat roman care avea funcții militare sau civile (n.red.)

lui egiptene, se va întoarce acasă, pe dealurile etrusce, și poate chiar își va răscumpăra vechea fermă, pe care grăsanul de funcționar o vânduse fără nici o remușcare pentru a-și acoperi cheltuielile. Pentru o clipă, își aminti aproape cu durere de curtea însořită, umbrită uneori de aripile porumbeilor, de măslinul sălbatic de la cotul pârâului, pe a cărui rădăcină răsucită descoperise odată o excrescență ce semăna cu o păsăruică. O tăiasc cu noul cuțit pe care i-l dăruise tatăl lui și petrecuse o întreagă seară de vară complet absorbit să o curețe și să-i cioplească penele cu cea mai mare grijă posibilă. O mai avea și acum.

Deodată, drumul ajunsese pe culmea unei coline do-moale; în față le apărură Isca Dumnoniorum, a cărei fortăreață se-nălța semeață în vârful Muntelui Roșu, împânzită de umbre pe fundalul asfințitului; iar Marcus, tresărind, se reîntoarce în prezent. Ferma de pe dealurile etrusce putea să mai aștepte până când avea să fie bătrân, ostent și faimos; acum se bucura de gloria primei sale funcții de comandă.

Orașul britan se întindea la poalele versantului sudic al muntelui; o mare învâlmășeală de acoperișuri de stuf de toate culorile, de la galbenul mierii, la negrul tăciunelui, în funcție de vechimea materialelor; în mijlocul lor, formele rectangulare, îngrijite, ale forului și ale bazilicii romane păreau bizare și străine; deasupra tuturor adăsta o ceață străvezie, ce venea de la aburul diafan al focurilor de lemne.

Drumul trecea chiar prin mijlocul orașului, urcând panta golașă din spatele lui până la poarta pretoriană a fortului; ici-colo, bărbați cu pelerine purpurii sau de culoarea șofranului se întorceau să privească trecerea

cohortei, cu o căutătură mai degrabă rezervată decât ostilă. Căinii se scărpinau prin cotloane, porci slăbănogi scormoneau cu râțul prin mormanele de gunoaie, iar în ușile colibelor stăteau femei cu brațe incredibil de albe, împodobite cu brățări de aur sau de cupru, care torceau sau măcinau grâul. Fumul albăstrui al multor focuri de gătit se învârteja spre înalturi în aerul liniștit, iar mirosul apetisant al nenumăratelor mese de seară se amesteca cu duhoarea putredă a fumului de lemne și cu miasma pătrunzătoare a balegilor de cal, pe care Marcus ajunsese să o asocieze tuturor orașelor britane. Până acum, în ciuda forului de piatră, puține dintre lucrurile specific romane ajunseseră până aici. Într-o bună zi, bănuia el, vor exista străzi drepte și temple, și băi, și un mod de viață cu adevărat roman. Însă, pentru moment, era un loc în care două lumi se întâlneau fără să se amestece una cu cealaltă: un oraș britan cuibărit la sânul meterezelor acoperite cu iarbă, între care se aflase odinioară fortăreața tribului, aceleași pe care mășăluiau acum santinelele romane. Privi din mers în jur pe sub marginea coifului, știind că locul acesta va face parte din viața lui în următorul an de zile, apoi ridică ochii și văzu un steag roman desfășurându-se pe metereze, surprinse vârful coifului unei santinele scăpătând în asfințit și auzi o trâmbiță sunând, din câte se părea, chiar din înaltul boltei incandescente.

* * *

–Ne-ai adus vreme bună, spuse centurionul Quintus Hilarion, care lenevea la fereastra locuinței comandantului,

privind afară, în noapte. Dar, pe Hercule!, să nu te aștepți să și țină!

–Așa de rău e? întrebă centurionul Marcus Aquila, sprijinit de masă.

–Chiar așa. Aici, în Apus, plouă mereu, iar când nu plouă, Typhon, părintele tuturor nenorocirilor, stârnește o ceață din pricina căreia omul nu-și mai vede nici măcar picioarele. Până să-ți termini anul, o să-ți răsară ciuperca și din urechi, cum mi s-a întâmplat și mie, și nu doar de la umezeală!

–Dar de la mai ce? întrebă Marcus curios.

–Ei, de la lipsa de companie, printre altele. Eu sunt un tip sociabil, îmi place să fiu înconjurat de prieteni. Se întoarce de la fereastră și se lăsă pe o banchetă joasă, strângându-și genunchii la piept. Ei bine, oricum, odată ce am dus trupele înapoi la Isca, mi-am și luat tâlpășița să dau jos mucegaiul ăsta de pe mine.

–Pleci în permisie?

Celălalt dădu din cap.

–În permisie lungă și scumpă, prin bordelurile din Durinum.

–La Durinum stai? întrebă Marcus.

–Da. Tatăl meu s-a stabilit acolo acum câțiva ani, după ce s-a pensionat. Avem un circ surprinzător de bun, mulți locuitori și fete drăguțe. E un loc destul de plăcut în care să te întorci din sălbăticie.

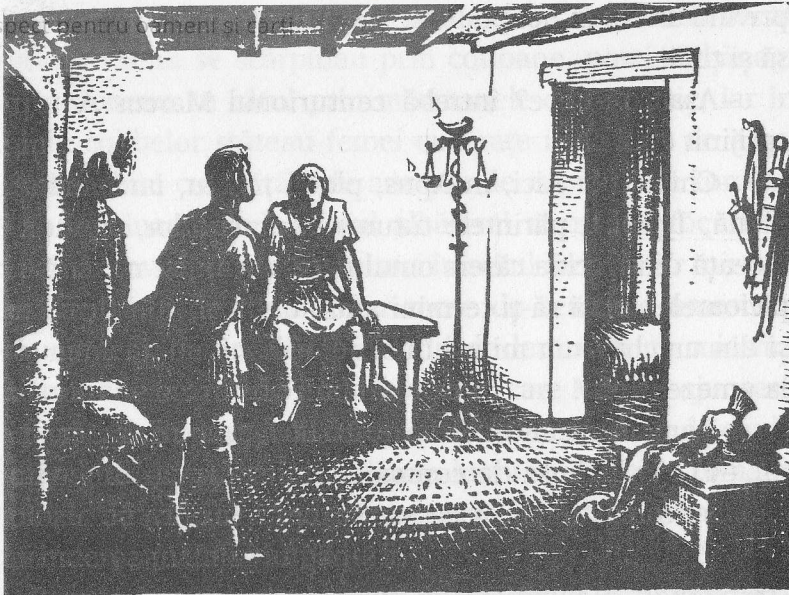
Păru apoi să-i vină o idee.

–Dar tu ce faci când îți vine rândul la permisie? Din moment ce nu mai ești pe-acasă, bănuiesc că aici n-ai pe nimeni la care să te duci.

Respect pentru oameni și pentru...

– Am un unchi la Calleva, cu toate că încă n-am făcut cunoștință cu el, zise Marcus, iar acasă n-am, cu siguranță, pe nimeni împreună cu care aș vrea să-mi petrec permisia.

– Părinții tăi sunt morți amândoi? se interesă Hilarion cu o curiozitate amicală.

– Da. Tata s-a dus cu Legiunea a IX-a.

– Pericol! Adică atunci când au...

– Când au dispărut. Da.

– Așa deci. Hmm, nu-i a bună, zise Hilarion, clătinând din cap. Asta a fost și, de altfel, încă este o poveste foarte urâtă; și, desigur, ei chiar au pierdut acvila regimentului.

Roșu de mânie, Marcus sări imediat în apărarea tatălui său și a legiunii acestuia:

– De vreme ce nici măcar un singur om nu s-a întors, nu-i de mirare că nici stindardul n-a ajuns înapoi, izbucni el.

– Firește că nu, acceptă îngăduitor Hilarion. Nu era un atac la onoarea tatălui tău, așa că poți să te liniștești, dragul meu Marcus. Se uită în sus la el cu un zâmbet larg, prietenos, iar Marcus, care, cu o clipă înainte, fusese gata să se certe cu el, se trezi deodată că-i întoarce zâmbetul.

Trecuseră mai multe ore de când Marcus își condusese cohorta în pas cadențat peste podul suspendat ce suna a gol, răspunzând la somația santinelei: „Suntem cea de-a patra unitate auxiliară galeză a Legiunii a II-a, venită să schimbe garnizoana“. Cina servită la popotă, alături de intendentul garnizoanei, de chirurg și de un contingent dublu de centurioni gradați, se sfârșise. Marcus luase în primire cheile de la cufărul cu solda, căci o garnizoană atât de mică nu avea casier; iar de o oră încoace, aici, în apartamentul comandantului din pretoriu¹, parcursese împreună cu Hilarion toată hârțogăria birocratică a fortului. Acum, după ce-și dăduseră jos coifurile cu panaș și platoșele ornamentate, cei doi se relaxau.

Prin deschizătura fără ușă de la intrare, Marcus putea vedea aproape toată camera de dormit, salteaua îngustă, acoperită cu covoare vii colorate făcute de băștinași, cufărul de stejar lustruit, suportul de lampă fixat sus pe peretele gol și atât. Camera din fund conținea o masă de scris ponosită la care stătea Marcus, un scaunel pliant, bancheta acoperită de perne, simbol al confortului, un alt cufăr pentru sulurile oficiale și o lampă cu picior de bronz, îngrozitor de urâtă.

În scurtul răstimp de tăcere ce se așternuse între ei, Marcus aruncă o privire în camera austeră, în lumina

¹ Pretoriu – locul dintr-o tabără romană unde se afla locuința comandantului; însemna și reședința pretorului (n.red.)